

Arbetsmaterial

Minnesanteckningar från workshop

Den 30:e september 2016 höll Nystartsgruppen inom Bredbandsforum två workshops med inbjudna deltagare från en referensgrupp som knutits till arbetet. Den första workshop handlade om "Stöttning och samverkan". Den andra om "Utbyggnad och investeringar". Nedan återfinns minnesanteckningar som fångar huvuddragen i de diskussioner som fördes

Uppdaterade 2016 10 11

Workshop 1: Stöttning och samverkan

Person	Organisation	e-post
Emma Hagman Rang	PTS	Emma.hagmanrang@pts.se
Eva Marie Marklund	AC Net	Eva-marie.marklund@ac-net.se
Joakim Holback	Länsstyrelsen Dalarna	Joakim.holback@lansstyrelsen.se
Tore Johnsson	VGR	Tore.johnsson@vgr.se
Ulrik Strömberg	Hela Sverige ska Leva	Ulrik.stromberg@helasverige.se
Staffan Nilsson	Hela Sverige ska Leva	Staffan.nilsson@helasverige.se
Hilkka Eskelinen	SmåKom	Hilkka.eskelinen@smakom.se
Daniel Fahlander	Tillväxtverket	Daniel.fahlander@tillvaxtverket.se
Annika Järvebro	Afocus	Annika.jarvebro@afocus.se
Patrik Sandgren	Bredbandsforum	Patrik.sandgren@bredbandsforum.se
Anna Wibom	Bredbandsforum	Anna.wibom@bredbandsforum.se

Samverkan

- AC-net är ett bra exempel på ett fungerande samarbete mellan en rad olika aktörer.
- Om kommunerna ska samarbeta (ta initiativ och driva utvecklingen) behöver de finansiering.
- De regionala bredbandskoordinatorernas roll och mandat är otydligt, speciellt gentemot kommuner.
- Returkanalen från de regionala koordinatorernas kansli är inte aktiverad, dvs de har en mängd insikter och information som inte tas om hand på. Detta

faktum leder till att man underkänner den regionala kompetensen och bortser från att länen nu mera är med i matchen.

- Utvärdera om de regionala koordinatörerna skulle kunna bli en remissinsats, krävs dock likheter på regional nivå. Kan vara så att det är för stora regionala skillnader. Det finns därför en poäng i att ta reda på vilka frågor som alla regioner kan enas kring och identifiera de där skillnaderna är för stora.
- Koppla Digital agenda till bredbandskoordinatorernas uppgifter så de får incitament att arbeta mer med digitalisering och därigenom samverka mer.
- För att driva på utbyggnaden och initiativen behövs fiberlotsar också kommunalt/ lokalt som komplement till myndigheter och regionala bredbandskoordinatorer. Behövs folk med lokalkännedom.
- Generellt är det stor skillnad på både hur kommunerna jobbar med samverkan och digitalisering. Framgångsrik samverkan kräver att olika områden på kommunen involveras. Krävs resurs och ork för att åstadkomma förändring.
- Storuman är ett bra exempel på hur en kommun kan jobba med digitalisering där en rad aktörer involveras kontinuerligt.
- När ”kostigarna” rätades ut och det byggdes landsvägar gjordes detta av byarna med stöd av staten. Samma sak med elektrifieringen. Nu lämnas byarna ensamma att tillhandahålla samhällets infrastruktur. De behöver mer stöd om *HUR* man gör, det är för mycket som byalagen behöver ta reda på själva.
- Är byalagen den självklara lösningen på utbyggnaden eller har de spelat ut sin roll nu när de nationella och regionala aktörerna har vaknat?
- Samverkan i utbyggnaden för att nå målen vill alla. Men det är inte lätt när det är stora aktörer som Vattenfall, Svenska kraftnät och Svenska kyrkan försvårar utbyggnaden genom höga avgiftsuttag. Det är många aktörer som behöver få ett tydligare krav på sig att bidra i utbyggnaden.
- Samverkan kan kosta pengar. För i slutändan handlar det om vem som ska betala och att det är ”jobbigt” att lägga ner exempelvis extra kanalisations.
- ”Myndighetsröran” är en utmaning, för många aktörer är involverade. Dels skulle olika myndigheter få en tydligare (avgränsad) roll, dels skulle myndigheter behöva samverka för att sprida/dela information.
- Många myndigheter har en stor ”spännvidd” i sitt avgränsande åtagande. Kan behöva skalas av.
- PTS är den myndighet som lämpligen har samverkans- och totalansvar för bredbandsområdet. Detta krävs dock att myndigheten samverkar med regioner. I annat fall åstadkommer man en ökad centralisering och i förlängningen risk för ökad byråkratisering (jmf SJV). Det kräver även att sakfrågorna inte i första hand hanteras ur juridisk synvinkel utan i högre grad styrs av de politiska målen och t.ex. bredbandsstrategin.
- Det blir fler och fler kockar som är med petar i bredbandsfrågan men inte säkert det genererar mer nytta. Samverkan ska frigöra resurser så fler kan vara ute på fältet, så är det inte idag.
- Det finns 21 olika länsstyrelser som gör samma sak på olika sätt. Kolla deras hemsidor så ges ett tydligt exempel på hur det spretar. Detta är en konsekvens

av att bredbandsfrågan ses som en handläggnings fråga snarare än en strategisk fråga.

- Stadsnäten behöver tydlig ägarstyrning. I de fall stadsnätet ligger i den kommunala förvaltningen behöver stadsnätsverksamheten vara separerad från den kommunala myndighetsutövningen (ex tillståndsgivning). När den inte är det blir det ofta en stor utmaning att få till samverkan och samarbete på ett bra sätt. Alla inblandade (stadsnät, marknadens aktörer och kommunerna blir drabbade och gynnade ibland och missgynnade ibland).
- Det finns målkonflikter i myndigheternas arbete. Ta stöden. Strukturfonderna riktar sig till företag medan Landsbygdsprogrammet riktar sig till hushåll. Det skapar osäkerhet. Programmen ska vara kompletterande – men deras framgång mäts helt olika.
- På nationell nivå behövs nya samverkansgrupperingar över gamla gränser.
- Att samlas i olika konstellationer är ett bra sätt att informera, kompetensöverföring och erfarenhetsutbyte. Se vilka som har fungerat bra och kopiera det. Mycket viktigt.
- Det är mycket som hamnar på kommunens roll och SKL är en mycket viktig aktör som behöver ta en stor roll i det här arbetet.
- Olika nivåer måste hänga ihop
 - På nationell nivå behövs strategiskt arbete,
 - På regional nivå ett taktiskt förhållningssätt.
 - På operativ nivå måste primärt kommunerna kunna svara på frågor.

Stöttning

- Det behövs inte mer stöttande material, material finns. Bara kommunicera ut.
- Arbetet måste vara uthålligt. Det gäller att repetera, om och om igen, vara tillgänglig och synlig. Finns inget annat sätt. Samma frågor som måste ges svar för genomslag.
- ”En väg in” / ”En dörr in” för informationsinhämtning skulle behövas, ex via SKL.
- Informationen från myndigheter exempelvis Tillväxtverket och Jordbruksverket är inte alltid så lättillgänglig / begriplig.
- Jordbruksverket har just skapat en ny ”frågor och svar”-avdelning på sin hemsida angående bredbandsstöd.
- Sverige behöver inte vara ”fascister på regelstyrning”, regelverket kring stöd är exempelvis anpassat för kontinentaleuropa där det finns högre befolkningsdensitet. Finns få skäl att tro att det svenska systemet skulle få kritik från EU-nivå - så mer flexibilitet vore möjligt, gå ifrån bokstavstolkningar.
- Det är så många aktörer så det är svårt att veta vem man ska vända sig till och vem som kan ge svar.
- Det är inte ITcheferna på kommunerna som är problemet, det är kommunledningen (både politik och tjänstemän) som behöver information och som behöver utbildas. Krav på en person eller instans som är ansvarig behövs.

- SKLs nya nätverk är ett bra initiativ men borde bemannas av kommunledningen inte av "it-frälsta".
- Små kommuner med stora ytor har god insikt om att det behövs digitalisering. Insikt finns.
- De regionala bredbandskoordinatorerna skulle företrädevis kunna engagera sig gentemot en kommun i taget, med prioritet mot de som släpar efter. Dessa kommuner behöver ofta en genomlysning och rejält med riktad information och kompetenshöjande åtgärder.
- Politiken måste med, för att de ska vara intressant måste det gå att visa hur nytta skapas, koppla det till digitalisering. Det finns stora kostnadsbesparingar som skulle kunna finansiera hela bredbandsutbyggnaden. De regionala bredbandskoordinatorerna skulle kunna driva frågan på politisk nivå hos kommunerna. Visa på ekonomiska och medborgerliga vinster.
- "Kan vi bara räkna hem digitalisering så kan vi få loss mer medel för bredband". Det behövs alltså exempel på digitalisering som gett tydlig avkastning ekonomiskt och verksamhetsmässigt.
- Kommunledningarna måste förstå **vad som händer** när man digitaliserar och hur det påverkar samhällstjänster. Att ta steget är svårt, även när bredband finns på plats.
- Att visa på digitaliseringens möjligheter är Digitaliseringskommissionens uppgift. Sistnämnda kan nog behöva hjälp från koordinatorerna i sitt uppdrag.
- Det finns beräkningar från SKL och SSNf hur mycket man tjänar på digitalisering, men de har svårt att få genomslag.
- Det finns metoder för att räkna hem indirekt nytta så som kundnytta. Kommunens uppdrag är att skapa nytta för kommuninvånarna, ex hur snabbt det går att få bygglov för bredbandsutbyggnad.
- De mindre kommunerna är just nu upptagna med asylsökande så satsningar på övriga verksamheter får stå tillbaka.
- Kommunerna måste våga göra jobbet själva med digitalisering, informationen finns, goda exempel finns.
- Behövs ökad tydlighet i spelreglerna, vem som har ansvar för vad, särskilt vad kommunerna ska ansvara för vad gäller digitalisering.
- Bredbandskoordinatorernas roll behöver förändras och inkludera mer digitalisering och samarbete med kommuner.
- Koppla Digitalisering med verksamhetsutveckling så tydliggörs kommunens roll naturligt.
- Det är fortfarande många personer, "vanligt folk", som inte förstår det här med digitalisering. Goda exempel på hur en bra förening jobbat är värdefullt, liksom hur en bra kommun jobbat, hur en region jobbat osv. Det är långt viktigare än mallar. Kommunerna har så olika förutsättningar att det krävs statliga uppdrag eller statlig finansiering.
- Det behövs mer folk på fältet, folk som är tillgängliga och kan besvara frågor om bredband inte mer policydokument. Det är verkstad som gäller nu och stöd till reella projekt, se till att det blir flygande start på utbyggnadsprojekten.

Byanätsforum är bra och ska bevaras, kan behöva utvecklas. Fiberlotsar kan vara en resurs på fältet?

- Stadsnät är viktiga och har gjort otrolig nytta både i byggande av bredband och för att sprida medvetenhet om bredbandets betydelse. Använd stadsnäten.
- Synlighet i media behövs av bredbandsfrågan för genomslag lokalt, jämför med satsningen SVT körde kallad #ettsverige, det gav gensvar.
- Tillväxtverket får idag tekniska frågor som de inte kan besvara (jmf om de skulle få en fråga om avrinning när det ska byggas en väg eller vilken asfalt som är lämplig att använda). Skapar långa handläggningstider och otydlighet
- PTS har verktygen att göra en mer djupanalys av marknaden för landsbygdsprogrammet. PTS kan se hur bredband sannolikt kommer att byggas ut de närmaste åren och skulle kunna kommunicera det bättre
- Finns ingen ”silver bullet” för att få ut goda exempel, inte ens via SKL. Enskilda kommuner har därtill inte resurser att sprida sina erfarenheter. Det nationella stödsystemet är komplicerat, jämför med det regionala (som VGR har). Det är mycket lättare att förstå.
- Vore bra om även samverkan och stöttning togs om hand i en nationell strategi, det finns så mycket och påverkar så mycket. Kan tas om hand mer effektivt.
- Fortsätt att sprida goda exempel, det finns mycket men fler behövs. Samla många på ett och samma ställe.

Workshop 2: Utbyggnad och investeringar

Person	Organisation	e-post
Tony Blomqvist	IT-Norrbottnen	tony.blomqvist@itnorrbottnen.se
Per Sundin	Bräcke fiber, Bräcke kommun	per.sundin.2009@gmail.com
Sofia Lindblad	LRF	sofia.lindblad@lrf.se
Göran Hagman	Telenor	goran.hagman@telenor.se
Maria Häll	Sunet	maria@sunet.se
Mia Forsäng	Svenska stadsnät	mia.forsang@svenskastadsnat.se
Tomas Karlsson	Svenska stadsnät	tomas.karlsson@svenskastadsnat.se
Johannes Nilsson	Skinnskattebergs kommun	johannes.nilsson@skinnskatteberg.se
Göran Hedström	A-focus	goran.hedstrom@a-focus.se
Anna Wibom	Bredbandsforum	anna.wibom@bredbandsforum.se
Annika Järvebro	A-focus	annika.jarvebro@a-focus.se

Mål och efterfrågan

- 90 % målet kanske löser sig själv – det beror på om tätorter kopplas upp av marknaden. Det finns vita fläckar överallt, i tätorter, i landsbygd och i glesbygd, men hur stora är de. Vi behöver en kartläggning över de som saknas för att kunna planera det som är kvar och bedöma om det är möjligt att nå

- målen eller inte. Om vi ska lösa 100 % målet – hur göra när det blir svårare och svårare?
- Tydliggör om det är det Sveriges utgångspunkt, regionens eller kommunens utgångspunkt när vi talar om andelen med 100 Mbit/s. Måste landa i vilket mål för vilket område, i praktiken får det konsekvenser. Fibreras t ex Stockholms län har vi kommit långt ur ett svenskt perspektiv och utifrån de nationella målen, samtidigt som andra, små kommuner kan ha mycket kvar.
 - Vad menar vi med alla – det funktionella tillträdet till internet är inte tillräckligt. Vad behöver vi för kapacitet egentligen, vad är det anslutningen ska användas till? Vi måste även acceptera andra lösningar än fiber, men fortfarande med målet att alla ska kunna nyttja de tjänster som är nödvändiga.
 - Det politiska målet – visst men i slutändan handlar det om människor – måste omformulera målet så att det blir greppbart för alla som bor där. Ett odefinierat mål blir snarare ett hinder, för diskussionerna hamnar ofta i vad menar regeringen med 90 %? Denna diskussion blir då hämmande i sig.
 - Olika situationer i olika delar av landet.
 1. Rimligt att sätta målen som gjordes 2010, troligen? Frågan är dock hur målen bör sättas framöver.
 2. Är det på rätt sätt som vi har byggt, dvs utan en helhet? Hur hantera utbyggnad samtidigt som förvaltningsfasen inträder.
 3. Kopparnätets nedläggning skulle kunna ske snabbare för att driva på utbyggnaden. Ej en fråga bara för PTS och Telia, en större angelägenhet.
 - Efteranslutningar, 30 % av byggnaderna inte anslutna när ett projekt är klart. Hur få med sig de som inte är med i första omgången. Bildas i praktiken koncessionsområden där eftersläntrarna har dels svårt att få fiber över huvud taget, dels nästintill omöjligt att få fiber över huvud taget. Om aktören som har ”koncession” i området inte är intresserad av efteranslutningar – då finns en stor risk att dessa områden kommer att bli kvar.
 - Både kommersiella och stödmodeller idag bygger på att man hoppar på från start. Sedan bygger det att man tjänar pengar på tjänster. Ingen utbyggnad är gjord utifrån efteranslutningar (i alla fall till småhus, där en anslutning – ett hus gäller).
 - I Sörmland bildas nu byanät som anses som relativt stora (utifrån antal anslutningar) som inte kommer att få stöd. Finns ingen väg framåt för hur man bygger med stort engagemang men utan bidrag. Det finns en stor aggregerad efterfrågan som inte tas om hand.

Betalningsvilja

- Hur når man till områden där betalningsviljan inte finns där de boende inte kan och vill flytta till stan. Betalningsviljan kan nog bara bli lite högre än idag och kanske inte främst på landsbygden.
- Det kommer inte finnas en vilja för de på landsbygden att betala mer än de i stan. Solidarisk prissättning kan vara en lösning.
- Vi får inte skapa ett A och ett B-lag mellan landsbygd och städer. Då talar vi inte om de som bor i extrem glesbygd, det mesta är landsbygd och de behöver tas om hand. I staden får vi fiber, men på landsbygden får man idag ofta

acceptera att man inte får samma. Det är minst lika viktigt att landsbygden har fiber, alla serviceinstanser måste tas om hand, får inte bli sämre. Det handlar också om kopplingen stad/land, även städer kommer att vara beroende av att landsbygden är med.

- Det finns en diskrepans mellan alla tjänster som vi vill ha ut inom snar framtid till den infrastruktur som finns. Det finns ett stort glapp mellan tjänsterna och vilka krav man ställer på fibern och betalningsviljan. Så länge glappet finns kommer man inte lyckas. Vad saknas? Vad är vi redo att betala för tjänsten? Svårighet i tätorter – i villaområden 50-60 % penetration. Frågan är om det blir högre än 75 %. Betalningsviljan kommer inte att matcha nyttan för de som blir kvar.
- Vilket alternativ finns det till fiber och jämför kostnaden med trådlösa alternativ. Om man inte har fiber i ett visst område – går det att ha andra prislappar på mobila tjänster genom subventioner. Om man ska använda mobila tjänster enbart i vissa områden kommer dessa användare att göra av med mer data. Vilken typ av tjänster är det vi ser framför oss. Vilka e-tjänster finns framgent – inte stirra sig blint dagens tjänster. Behovet är en självklarhet.
- Om inga subventioner finns så måste de fastigheter som kostar över 50-60 tusen exkluderas från de som ska ha fiber i framtiden.
- Systemet idag kan snarare göra att personer på landsbygden förväntar sig stöd. Solidariska modellen – kan skapa slitningar.

Investeringsvilja

- Kommuner har en nyckelroll, då de påverkar många olika områden. Det vet vi redan, men de saknar både kompetens och resurser. Många gånger får bredband läggas åt sidan för att annat måste gå före.
- På vissa ställen för få underentreprenörer – t.ex. i Norrbotten håller Vattenfall på att ändra sin infrastruktur, vilket gör att entreprenörerna är uppbokade. Det är ett övergående problem, men ett utmaning just nu som gör att investeringstakten påverkas negativt.
- Politiska engagemanget är viktigt för att få behövliga resurser. Insikt om betydelsen i avfolkningsområden, ungdomars betydelse för utvecklingen samt vinster för den offentliga verksamheten. Behöver visa på vad det är för verklighet som nås när kabeln finns där..
- Kiruna – har beräknat hur mycket de tjänar på digitala tjänster och lägger sedan de pengar de tjänar på it-infrastruktur. Ta fram ett digitaliseringspaket till kommunerna, som visar på vad som behöver göras och varför, inklusive vinsterna på längre sikt. Det kan behövas nya affärsmodeller mellan olika leverantörer för att driva på digitaliseringen.
- Viktigt att bryta ner utmaningarna till en infrastrukturplan så långt det är möjligt. Löser inte detta genom upphandling etc. Konkurrenter och kommun måste lösa ut planen. Viktigt att ha en aktiv dialog med kommunen. Allt kostar olika i en kommun och det gäller även it-infrastruktur. Många kommuner har en bredbandsstrategi men har faktiskt inte en detaljerad infrastrukturplan.

- Ju glesare desto intressantare att använda föreningsmodellen – de till att fler kommer med. 1 få med alla, 2. Ingen ersättning för att gå över egen mark, 3. Göra själv
- Kommuner skiljer sig mycket åt. Kan vara svårt i vissa kommuner att skattepengar används när kommersiella aktörer är villiga att investera.
- Kommunala villkor måste förbättras, de stora skillnaderna mellan kommuner behöver visas på. Vad kan man samla in, vad har samlats in och vad borde redovisas? Då kanske förutsättningarna ändras hos fler
- Kostnadsstrukturen för att fibrera ett villaområde har förändrats mycket de senaste åren i området. Samma förändring har inte funnits i landsbygdsområden. Ökar såväl investeringsvilja som betalningsvilja, men främst till fördel i städer/tätorter.
- Helhetstänk är en förutsättning om man ska kunna bygga utan bidrag.
- Bidragssystemen måste ses över så att rätt krav ställs. Bidrag kommer att behövas till vissa områden. Får inte släppa politiken i denna fråga, behöver upprepas.
- Konkurrens om medel av olika verksamheter – ligger mycket på it-strategen att föra fram detta i respektive kommun. Prata inte besparingar utan effektivisering – pedagogisk utmaning. Vad mäktar kommunen med, med de få resurser de har både ekonomiskt men kanske framförallt organisatoriskt. Det märks tydligt i en liten organisation när det blir högt tryck, det finns inget slack i organisationen och inget utrymme för fler arbetsuppgifter.
- Bredband och digitalisering är olika budgetar – vilket skapar stuprör och nyttan syns inte. Börja med att bryta ner till det enkla och konkreta handlingar. Vad handlar det om och vad ska vi nå.
- Exklusivitet på den passiva infrastrukturen genom samverkansavtal. Bygga till alla kan vara en förutsättning för att kalkylen ska gå ihop. Att bygga parallella nät går inte och vore högst olämpligt i de flesta fall. Intention och vilja från kommunalt håll. Affär sedd på 20-30 års sikt.
- För många nätägare (upp mot 200 nätägare).

Robusta och driftsäkra nät

- Problematik med A och B-lag även när det kommer till kvalitet. Vissa nät är riktigt dåligt byggda. Kommer att vara problematiskt framgent med tanke på krav från tjänster.
- Fritidshus måste också med – det kommer att behövas tjänster överallt.
- Samhällskritiska tjänster – ta bort det snacket. Internet är samhällskritiskt överallt.
- Kravspecifikation för infrastrukturen krävs. Måste se ut på ett visst sätt för att kvaliteten ska vara tillräckligt bra.
- Kravställning på allt från tjänstens behov till öppenhet behövs. Hur ska den basala infrastrukturen se ut – elnäten har tydliga krav – varför inte motsvarande för it-infrastruktur. Kriterier för det skulle behövas i ännu större utsträckning.

- Det behövs en tillsynsmyndighet för att säkra kvalitet och tillgänglighet i näten i framtiden.
-